

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av huvudmannens och
rektorns arbete för att fler elever ska få undervisning
av behöriga förskollärare och lärare i förskoleklass och
grundskola i Hammarö kommun och Hammarlundens
skola F–6 Öst**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning i Hammarö kommun och Hammarlundens skola F-6 Öst avseende kvaliteten i huvudmannens och rektorns arbete för att fler elever ska få undervisning av behöriga förskollärare och lärare. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska huvudmäns och rektorers arbete för att se till att fler elever får undervisning av legitimerade och behöriga förskollärare och lärare i förskoleklass och grundskolans årskurser 1-6.

För att uppfylla granskningens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

1. I vilken utsträckning bedriver huvudmannen och rektorn ett strategiskt arbete för att undersöka behov av behöriga förskollärare och lärare inom huvudmannens organisation och den aktuella skolenheten?
2. I vilken utsträckning bedriver huvudmannen och rektorn ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland befintliga förskollärare och lärare genom behörighetsgrundande utbildning?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer kvaliteten i huvudmannens och rektorns arbete i tre nivåer. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Hammarö kommun och Hammarlundens skola F-6 Öst i följande utsträckning:

Arbete för att undersöka behov av behöriga lärare

Huvudmannen och rektorn bedriver i hög utsträckning ett strategiskt arbete för att undersöka behovet av behöriga lärare och förskollärare.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Arbete för ökad behörighet genom utbildning

Huvudmannen och rektorn bedriver i hög utsträckning ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland lärare och förskollärare genom behörighetsgrundande utbildning.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Arbete för att undersöka behov av behöriga lärare

Här bedöms i vilken utsträckning huvudmannen och rektorn bedriver ett strategiskt arbete för att undersöka behov av behöriga förskollärare och lärare inom huvudmannens organisation och aktuell skolenhet. I det ingår hur rektorn och huvudmannen återkommande tar reda på nuvarande och framtida behov av behöriga lärare och förskollärare. Det gäller såväl behov av legitimerade lärare som behov av behöriga lärare i ämnen där lärare som är legitimerade men inte behöriga i ämnet, årskursen eller skolformen undervisar. Även möjligheterna att öka behörigheten genom behörighetsgrundande utbildning av befintlig personal omfattas. Vidare ingår hur ansvarsfördelning och samverkan kring kartläggningsarbetet mellan huvudmannen och rektorn ser ut.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen och rektorn bedriver i hög utsträckning ett strategiskt arbete för att undersöka behovet av behöriga lärare och förskollärare.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn för aktuell skolenhet, representanter för huvudmannen, gruppintervju med rektorer inom huvudmannens organisation samt inskickade dokument och Skolverkets statistik.

Kartläggning och analys av behov

Huvudmannen följer återkommande upp och analyserar både nuvarande och framtida behov av behöriga förskollärare och lärare inom organisationen. Huvudmannens arbete med att kartlägga förskollärares och lärares behörighet sker strukturerat och följs av en analys av behov på både kort och lång sikt. Utifrån målet att öka andelen behöriga förskollärare och lärare arbetar skolchef, utvecklingsledare, ämnesutvecklare, rektorer och avdelningen för human resources (HR) gemensamt för att kartlägga och analysera behoven av behöriga lärare och förskollärare. Skolchefen har möten med rektorerna varje vecka och vid förbestämda tillfällen under läsåret är det fokus på tillgången till behöriga förskollärare och lärare. Inför dessa tillfällen har rektorerna i uppdrag att sammanställa och skicka

information om aktuellt läge gällande behörigheten på sina skolenheter till skolchefen. Rektorernas underlag kompletteras med bland annat statistik från Skolverket, prognoser om framtida pensionsavgångar och prognoser om förändringar i antalet elever. Därtill görs ibland vissa särskilda kartläggningar av till exempel behörigheten i ett visst ämne, skolenhet eller behörigheten i fritidshem inom hela organisationen. Exempelvis har det de senaste åren gjorts kartläggningar av lärares behörighet i ämnet svenska som andraspråk och speciallärares olika inriktningar. Vidare kartlägger huvudmannen hur förändringar i styrdokumentet påverkar behörigheten bland undervisande lärare. Exempelvis genomfördes en kartläggning av lärares behörighet i ämnet matematik i samband med att timplanen i ämnet utökades och nu kartlägger huvudmannen hur behörigheten ser ut i nuläget bland dem som undervisar i förskoleklass för att vara beredda inför införandet av den 10-åriga grundskolan. Skolchefen, rektorerna, utvecklingsledaren, ämnesutvecklarna och HR analyserar gemensamt underlaget och åtgärder diskuteras och beslutas både på kort och lång sikt. I det kortsiktiga perspektivet beslutar de till exempel om rekrytering och tillfällig omfördelning av tjänster för att öka behörigheten inom ett ämne på en skolenhet. I det långsiktiga perspektivet diskuterar de till exempel demografiprognoser och pensionsprognoser kopplat till en viss övertalighet som finns inom organisationen. När det finns långsiktiga behov av att öka behörigheten bland lärarna diskuterar de också möjligheten till behörighetsgrundande utbildning. Exempelvis har huvudmannen identifierat att det finns ett behov av att utöka såväl behörigheten inom praktisk-estetiska ämnen som behörigheten inom fritidshemmet och har därför undersökt möjligheten att öka behörigheten genom behörighetsgrundande utbildning av befintliga lärare. Resultatet av kartläggningen och analysen som görs vid dessa återkommande tillfällen rapporteras till nämnden vid nästföljande sammanträde. Utöver de rapporterna så efterfrågar nämnden information utifrån ett omvärldsperspektiv. Exempelvis har huvudmannen bett om och fått information om vad den tioåriga grundskolan kommer att få för konsekvenser gällande lärares behörighet.

Rektorn för Hammarlundens skola F-6 Öst arbetar strukturerat med att kartlägga och följa upp behoven av behöriga lärare och förskollärare vid skolenheten. Rektorn sammanställer och dokumenterar behoven återkommande under läsåret. I samband med tjänstefördelningen inför kommande läsår gör rektorn en översyn. I det arbetet utgår rektorn ifrån den information som framgår av förskollärares och lärares legitimationer, förväntat elevantal och pensionsprognoser. Underlaget kompletteras med information som framkommer vid till exempel medarbetarsamtal. I de fall då lärare på skolenheten har studerat för att få utökad behörighet och inte ansökt ny legitimation har rektorn efterfrågat intyg för genomförda studier. I rektorns kartläggning ingår också de lärare som undervisar på

skolenheten, men som rektorn inte är chef för. I sin kartläggning har rektorn identifierat få behov av att utöka behörigheten, vilket också överensstämmer med den statistik från Skolverket och insänd information som Skolinspektionen tagit del av. Utöver rektorns arbete med tjänstefördelning deltar rektorn regelbundet i huvudmannens kartläggande arbete. Sammantaget kartlägger rektorn systematiskt behoven av behöriga lärare och förskollärare och behovet av behörighetsgrundande utbildning på både kort och lång sikt.

Arbetsfördelning och samverkan

Det är en tydlig ansvars- och arbetsfördelning mellan huvudmannen och rektorerna gällande kartlägningsarbetet. Ansvars- och arbetsfördelningen synliggörs i deras gemensamma möteskalendarium där det tydligt framgår vilka underlag som rektorerna respektive skolchefen förväntas sammanställa och som sedan utgör grund för gemensamma diskussioner gällande behov av förskollärare och lärare inom organisationen. HR, utvecklingsledaren och ämnesutvecklarna har tydliga uppdrag i kartlägningsarbetet. Skolchefen ger ibland uppdrag för att fördjupa kartläggningen inom ett specifikt område på huvudmannanivå. Exempelvis har ämnesutvecklaren i språk kartlagt lärares behörighet och behov av behörighetsgrundande utbildning i ämnet svenska som andraspråk inom organisationens samtliga skolenheter. Resultatet diskuterades sedan gemensamt i rektorsgruppen, som leds av skolchefen. Utöver detta långsiktiga arbete kartlägger och analyserar rektorerna behoven på sina respektive skolenheter och i rektorsgruppen diskuterar de kortsiktiga lösningar för uppkomna behov. Nyligen var det till exempel en skolenhet som inte hade någon behörig lärare i ämnet slöjd och genom att omfördela en lärare med behörighet i ämnet från en annan skolenhet kunde de tillfälligt lösa situationen. Sammantaget har representanterna för huvudmannen och rektorerna en samstämmig bild av ansvars- och arbetsfördelningen i arbetet med att kartlägga behov av behöriga förskollärare och lärare.

Identifierat utvecklingsområde

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde, men vill i sammanhanget påtala att det endast är lärares legitimation som beskriver lärares behörighet. Detta gäller även om lärare kan uppvisa intyg på genomförda behörighetsgrundande utbildningar.

Arbete för ökad behörighet genom utbildning

Här bedöms i vilken utsträckning huvudmannen och rektorn bedriver ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland befintliga förskollärare och lärare genom behörighetsgrundande utbildning. I det ingår hur huvudmannen och rektorn utifrån identifierade behov arbetar med insatser för att öka behörigheten bland befintlig undervisande personal. Arbetet med att informera personal om möjligheterna till behörighetsgrundande utbildning, uppmuntra dem och ge stöd för att kunna delta i behörighetsgrundande utbildning ingår också. Vidare bedöms hur huvudmannen och rektorn planerar och följer upp deltagande i behörighetsgrundande utbildning.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen och rektorn bedriver i hög utsträckning ett aktivt och strategiskt arbete för att öka behörigheten bland befintliga lärare och förskollärare genom behörighetsgrundande utbildning.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med lärare och förskollärare, rektorn för aktuell skolenhet, representanter för huvudmannen, gruppintervju med rektorer inom huvudmannens organisation samt inskickade dokument och Skolverkets statistik.

Insatser utifrån identifierade behov

Huvudmannen arbetar aktivt med insatser för att lärare och förskollärare, utifrån identifierade behov, ska delta i behörighetsgrundande utbildning. Då huvudmannen identifierar behov av specifika kompetenser inom organisationen diskuteras behoven i rektorsgruppen och därefter fattar skolchefen beslut om insatser för att öka behörigheten bland befintlig personal. När huvudmannen exempelvis identifierade att det fanns ett behov av att säkerställa den framtida behörigheten inom ämnet matematik beslutade huvudmannen om att medarbetare skulle få möjlighet att läsa arbetsintegrerad lärarutbildning för att bli behöriga i ämnet. Vidare identifierade huvudmannen för några år sedan att behörigheten inom ämnet svenska som andraspråk inte motsvarade behovet inom organisationen. Ämnesutvecklaren i språk fick då i uppdrag att genomföra en utökad kartläggning för att tydliggöra var inom organisationen behoven fanns samt vilka insatser som kunde genomföras för att öka behörigheten inom ämnet genom behörighetsgrundande utbildning. Huvudmannen har därefter riktat insatser för att uppmuntra lärare att läsa behörighetsgrundande utbildning i ämnet. Det har resulterat i att flera lärare har gått eller går utbildningen, med viss kompensation från huvudmannen i form av bland annat betald litteratur och tid avsatt för

studier. En annan insats som nu pågår är att HR tar fram ett detaljerat underlag för de förskollärare som undervisar i förskoleklass, för att se vilka insatser av behörighetsgrundande utbildning som kan komma att bli aktuella i samband med att den tioåriga grundskolan införs. Sammantaget framgår att huvudmannen genomför övergripande insatser inom organisationen för att öka behörigheten genom behörighetsgrundande utbildning. Insatserna som genomförs är också tydligt kopplade till de behov som kartläggningen visar.

Rektorn för Hammarlundens skola F-6 Öst genomför regelbundna insatser för att utifrån identifierade behov öka behörigheten bland befintlig personal genom behörighetsgrundande utbildning. Visserligen har rektorn i sin kartläggning inte identifierat så stora behov av att utöka behörigheten på skolenheten, men då skolenheten tidigare saknade behörig lärare i ämnet musik undersökte rektorn om det fanns något intresse bland personalen att läsa behörighetsgrundande utbildning för att bli behörig i ämnet. De senaste åren har rektorn haft ett extra fokus på riktade insatser för att öka behörighet i att undervisa i fritidshem då det är där det saknas behöriga lärare. Rektorn har också initierat samtal med befintlig personal om att läsa behörighetsgrundande utbildning för att möta de förändrade krav gällande behörighet som den tioåriga grundskolan kan komma att medföra.

Information, stöd och uppmuntran att delta i utbildning

Huvudmannen arbetar aktivt med att informera och uppmuntra personal samt stödja dem att delta i behörighetsgrundande utbildning. Detta gör huvudmannen genom att informera rektorerna om olika utbildningsmöjligheter, vilka statsbidrag som är aktuella att ansöka om samt vilka möjligheter omställningsstödet innebär. Exempelvis har HR tagit fram relevant information för två icke legitimerade lärare som med hjälp av omställningsstödet läste behörighetsgrundande utbildning för att bli lärare i fritidshem. Det är rektorerna som har huvudansvaret att informera och stötta sin personal i den här typen av frågor och att det är tydliggjort i såväl underlaget för medarbetarsamtal, huvudmannens beslut om viss kompensation vid akademiska studier och genom de regelbundna möten som de har med bland annat skolchefen och HR. Generellt uppmuntrar huvudmannen till alla former av akademiska studier och medarbetare har möjlighet att bland annat få viss tid för inläsning och betald kurslitteratur. Exempelvis utgår detta stöd till de lärare som studerar för att bli behöriga i svenska som andraspråk. Ibland medför huvudmannens riktade insatser, exempelvis arbetsintegrerad lärarutbildning, att förutsättningarna individanpassas. Utöver de behov av behörighetsgrundande utbildning som huvudmannen har identifierat och aktivt uppmuntrar och stöttar lärare att delta i, finns det lärare som på eget initiativ läser behörighetsgrundande

utbildning och på så sätt utökar sin behörighet som lärare. I de allra flesta fall får de också ta del av den kompensation som utgår för akademiska studier.

Rektorn för Hammarlundens skola F-6 Öst arbetar strukturerat med att informera, uppmuntra och ge stöd till lärare och förskollärare att delta i behörighetsgrundande utbildning. Rektorn informerar om vilka områden som huvudmannen ser som prioriterade, exempelvis lärare i fritidshem. Hen informerar också om den kompensation som huvudmannen bidrar med för akademiska studier och flera lärare har läst akademiska kurser och nyttjat kompensationen, även om det inte har varit just behörighetsgrundande utbildning. I samband med medarbetarsamtalen diskuterar rektorn möjligheten till studier och behörighetsgrundande utbildning med sin personal. Då rektorn identifierar ett behov av att utöka behörigheten på skolenheten lyfter rektorn frågan såväl i arbetslag som till enskilda lärare som ett led i att uppmuntra lärare till att läsa behörighetsgrundande utbildning. I de fall då rektorn bedömer det som en viktig utvecklingsinsats för såväl individen som skolenheten intensifierar rektorn arbetet genom att ha extra samtal och skicka information om olika utbildningsvägar och påminna om sista datumet för ansökan. Rektorn anpassar sitt arbete utifrån olika medarbetares behov. En del lärare vill gå igenom material om olika utbildningsalternativ tillsammans med rektorn medan andra söker den mesta av informationen på egen hand eller kontaktar aktuellt lärosäte.

Planering och uppföljning av utbildningsinsatser

Huvudmannen och rektorn planerar för och följer systematiskt upp utbildningsinsatser utifrån identifierade behov. Skolchefen och rektorerna planerar tillsammans för de insatser som genomförs utifrån identifierade behov på en övergripande nivå. Ett exempel på detta är då huvudmannen för några år sedan beslutade om behörighetsgrundande utbildning i ämnet matematik i form av arbetsintegrerad lärarutbildning. Det medförde att personal utifrån ett avtal studerade samtidigt som de arbetade deltid som lärare. De studerande fullföljde studierna, men utvärderingen av projektet ledde till att huvudmannen inte har gjort ytterligare satsningar med just det upplägget. Även de behörighetsgrundande utbildningar som sker på skolenheterna, utifrån rektorers identifierade behov eller utifrån lärares egna initiativ, följs upp och utvärderas. I de fall då rektorn skriver överenskommelse med lärare om kompensation vid akademiska studier har rektorerna avstämningar med berörd personal och rektorerna återrappporterar till huvudmannen. Exempelvis har huvudmannen tidigare fått signaler om att personalen uppfattat att närliggande kommuner har haft en mer fördelaktig kompensation för akademiska studier. Huvudmannen utredde frågan och har sedan återkopplat till rektorerna så

att de i sin tur förmedlar informationen till personalen. Inom organisationen finns det en tydlig struktur för det gemensamma arbetet med planering och uppföljning av insatser, genom bland annat de regelbundna mötena, kompetensförsörjningsplanen samt överenskommelsen gällande kompensation för akademiska studier. På Hammarlundens skola F-6 Öst är det inte någon lärare som i närtid har gått och det är inte någon lärare som, vid tidpunkten för Skolinspektionens besök, går någon behörighetsgrundande utbildning. Rektorn har dock rutiner som innebär att hen planerar för och följer upp lärares akademiska studier även om de inte är behörighetsgrundande utbildning. Rektorns rutiner innebär att när någon studerar så diskuterar rektorn och läraren upplägget och hittar tillsammans lösningar för att det ska fungera att kombinera studier med arbete. Sammantaget bedriver huvudmannen och rektorn ett aktivt arbete med att planera och följa upp insatser kopplat till behörighetsgrundande utbildning.

Identifierat utvecklingsområde

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

På Skolinspektionens vägnar

X Sarah Vinterlycka

Beslutsfattare
Signerat av: Sarah Vinterlycka

X Malin Lundquist

Föredragande
Signerat av: Malin Lundkvist

I handläggningen av ärendet har även utredaren Maja Beckman deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 8–10, 13, 16–21, 34 a §§

4 kap. 3–4 §§

Förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare

2 kap. 2–7 b, 35, 44–53 §§

3 kap.

4 kap. 4 §

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Hammarlundens skola F-6 Öst och Hammarö kommun den 29–30 januari 2026. Utöver det genomfördes en digital intervju den 4 februari 2026. Besöket genomfördes av utredarna Maja Beckman och Sarah Vinterlycka samt undervisningsrådet Malin Lundquist.

Hammarlundens skola F-6 Öst omfattar förskoleklass, årskurserna 1–6 samt fritidshem. På skolenheten går 345 elever. Skolenheten leds av en rektor. Skolverkets statistik visar att år 2025 är det 80,8 procent av lärarna (heltidstjänster) som är legitimerade och undervisar i minst ett ämne som de är behöriga i. Av den dokumentation som Skolinspektionen har tagit del av i samband med granskningen framgår att på Hammarlundens skola F-6 Öst är 30 av 33 av de undervisande lärarna legitimerade förskollärare eller lärare. Sju av dessa lärare undervisar i ämnen, årskurser eller skolform som de inte är behöriga i.

Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök på skolenheten är det ingen lärare som går behörighetsgrundande utbildning. Det är inte heller någon lärare som de senaste åren har gått någon behörighetsgrundande utbildning.

Hammarö kommun ansvarar för åtta grundskoleenheter, varav Hammarlundens skola F-6 Öst är en. Skolverkets statistik visar att år 2025 varierar andelen legitimerade lärare (heltidstjänster) i grundskolan som undervisar i minst ett ämne som de är behöriga i mellan 78,0 procent och 88,1 procent vid kommunens skolenheter.¹

¹ En av kommunens grundskoleenheter har lagts ner årsskiftet 2025/2026 och det kan påverka utfallet.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En intervju med lärare och förskollärare
- En intervju med rektorn för aktuell skolenhet
- En intervju med representanter för huvudmannen
- En intervju med ett urval av rektorer inom huvudmannens organisation
- Dokument som begärts in från huvudmannen
- Statistik från Skolverket.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från alla huvudmän och skolenheter som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras hösten 2026.